

Museale molenvondst

Molens zonder wieken

Museum Møhlmann verbergt in zijn naam een verwantschap met de molen. Möhlmann, of möhlmann, is een beroepsnaam die in het Nederduits verwijst naar 'werkzaam op de molen'. Niettemin is het museum gevestigd in een monumentale kop-hals-romp boerderij aan het Damsterdiep bij Appingedam. Het herbergt een grote collectie hedendaags realisme, maar heeft ook veel grafiek uit de Gouden Eeuw.

De ouderwetse windmolen is nog steeds niet uit ons landschap verdwenen. Weliswaar zijn het er geen tienduizend meer, maar een dikke duizend staan nog fier overeind. Toch, in de collectie hedendaagse realistische kunst van dit museum, is geen enkele molen te vinden. Kennelijk kan onze nationale trots onze huidige schilders in artistieke zin niet meer verleiden. Dat lag amper een eeuw geleden nog wel

anders. Met onze Haagse School voorop werd de molen duizenden keren verbeeld!

Zelfs Piet Mondriaan (1872-1944), die zich tot de totale abstractie zou bekeren, liet zich herhaaldelijk door de molen verleiden. In 1900, 1904, rond 1905 maar liefst vijf keer, in 1906 drie keer, in 1907 twee keer en als rond 1908 zijn schilderswijze rigoureus gaat veranderen, schildert hij toch nog twee keer een molen. Dat doet hij in 1909 nog een keer, alsook in 1910. Dan vertrekt hij naar Parijs al waar hij al gauw tot een vierkant inzicht komt en in zijn schilderijen niets meer ergens op lijkt. Ho, wacht! Tussen alle streepjes en vierkanten maakt hij in 1916 toch nog twee flinke doeken van een vierkante meter, met op elk... een zeer herkenbare molen. Mondriaan moet een diepe liefde voor de windvanger hebben gekoesterd.

Molens. In de collectie Hedendaags van Museum Møhlmann komen ze dus niet voor. Misschien wel in de collectie Oude Grafiek? Ja, maar dan wel heel klein, rechts achter op een heuveltje in een bijzonder fraaie, ronde gravure van omstreeks 1581. Het verbeeldt de maand december en is er één uit een reeks van twaalf, die is gegraveerd door Adriaen Collaert (1560-1618) naar een prachtige serie tekeningen van Hans Bol (1534-1593).

In de zeventiende eeuw werd de molen overigens vaak en graag door onze kunstenaars vastgelegd. Wereldberoemd is de ets die molenaarszoon Rembrandt (1606-1669) in 1641 van een molen maakte. Of neem de grote Molen van Wijk bij Duurstede van Jacob van Ruysdael (1628-1682), die hij rond 1668 schilderde. Die heeft als afdruk ook nog eens miljoenen dienbladen, koektrommels, tegels, borden en kalenders gehaald. Datzelfde geldt voor de - in reproductieopzicht ook al populaire - watermolen van Meindert Hobbema (1638-1709). Hij maakte verschillende werken van dit type molen, maar die hij omstreeks 1664 schilderde (nu in het Rijksmuseum) is het bekendst geworden. Watermolen?

PIET MONDRIAAN, MOLEN, 1916,
OLIEVERF OP LINNEN, 94,5X100CM.
STEDELIJK MUSEUM AMSTERDAM

Wacht eens even. Daar heeft het Museum Møhlmann toch een fraaie zeventiende eeuwse tekening van. Helaas is de tekening niet gesigneerd. De wijze van tekenen wijst wel in de richting van Jacob van Ruysdael of Jan van Goyen, twee landschapschilders die herhaaldelijk ook molens op hun schilderijen vastlegden. Watermolens hebben natuurlijk geen wieken, maar zij hebben weer een groot rad, dat in artistiek opzicht voor een ander, maar niet minder interessante beeldcomponent zorgt. In de tekening hieronder zien we dat rad links. In het midden spoelen vrouwen het wasgoed uit en op de voorgrond wordt vanuit een bootje misschien een fuik opgehaald. Het is het dagelijkse leven van en aan de rivier. Nederland, land van wind en water; Nederland, Molenland.

ADRIAEN COLLAERT NAAR HANS BOL,
DECEMBER, CA. 1581, ETS Ø 14CM.,
MUSEUM MØHLMANN, APPINGEDAM

Museum Møhlmann presenteert in de monumentale Muzeheerd aan de Westersingel 102-104 in Appingedam een uitgebreide collectie hedendaagse realistische en figuratieve kunst. Daarnaast toont het werk van de schilder Rob Møhlmann (waaronder diens bekende Canto Collectie) en is er een kabinet gewijd aan de schilder Jan Mankes (1889-1920), een Gotische Kamer, en een flinke Grafiekkzolder met tekeningen en prentkunst uit de 16e en 17e eeuw.

ANONIEM, NIJVERHEID AAN DE RIVIER,
CA. 1650, 12X17,5CM., MUSEUM MØHL-
MANN, APPINGEDAM